

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 737)

**Demokratik Sol Parti Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli, Anavatan Partisi
Genel Başkanı Rize Milletvekili Mesut Yılmaz ile 288 Millet-
vekilinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Mad-
delerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Anayasa
Komisyonu Raporu (2/803)**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tek-
lifimiz gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Bülent Ecevit
D.S.P. Genel Başkanı
İstanbul

İbrahim Yavuz Bildik
Adana

Ali Halaman
Adana

Ali Tekin
Adana

Abdülkadir Akcan
Afyon

Mehmet Telek
Afyon

Celal Esin
Ağrı

Gönül Saray Alphan
Amasya

Mehmet Arslan
Ankara

Melda Bayer
Ankara

Birkan Erdal
Ankara

Ali Işıklar
Ankara

Hayrettin Özdemir
Ankara

M. Zeki Sezer
Ankara

Cengiz Aydoğan
Antalya

Ahmet Sancar Sayın
Antalya

Devlet Bahçeli
M.H.P. Genel Başkanı
Osmaniye

Mehmet Ali Bilici
Adana

Adnan Fatih Özdemir
Adana

İsmet Vursavuş
Adana

Müjdat Kayayerli
Afyon

Gaffar Yakın
Afyon

Nidai Seven
Ağrı

Ahmet İyimaya
Amasya

Koray Aydın
Ankara

Şefkat Çetin
Ankara

Uluç Gürkan
Ankara

H. Tayfun İçli
Ankara

Esvet Özdoğu
Ankara

Aydın Tümen
Ankara

İbrahim Gürdal
Antalya

Nesrin Ünal
Antalya

Mesut Yılmaz
ANA.P. Genel Başkanı
Rize

Mehmet Metanet Çulhaoğlu
Adana

Musa Öztürk
Adana

Recai Yıldırım
Adana

Halil İbrahim Özsoy
Afyon

Yaşar Eryılmaz
Ağrı

Kürşat Eser
Aksaray

Nejat Arseven
Ankara

Oğuz Aygün
Ankara

Sedat Çevik
Ankara

Ayşe Gürocak
Ankara

Abdurrahman Küçük
Ankara

Yücel Seçkiner
Ankara

Şevket Bülent Yahniçi
Ankara

Osman Müderrisoğlu
Antalya

Mustafa Vural
Antalya

- Faruk Demir*
Ardahan
Bekir Ongun
Aydın
Numan Gültekin
Balıkesir
M. Güven Karahan
Balıkesir
Ataullah Hamidi
Batman
İbrahim Halil Oral
Bitlis
Süleyman Coşkun
Burdur
Burhan Orhan
Bursa
Orhan Şen
Bursa
Sadık Kırbas
Çanakkale
Vahit Kayırcı
Çorum
Hasan Erçelesi
Denizli
Nurettin Dilek
Diyarbakır
Sebğatullah Seydaoğlu
Diyarbakır
Ali Ahmet Ertürk
Edirne
Mustafa Gül
Elazığ
İsmail Köse
Erzurum
İbrahim Yaşar Dedelek
Eskişehir
Ali Özdemir
Gaziantep
Hasan Akgün
Giresun
Bedri Yaşar
Gümüşhane
Hakkı Oğuz Aykut
Hatay
Levent Mistikoğlu
Hatay
Abbas Bozyel
İğdır
Erkan Mumcu
Isparta
Turhan Güven
İçel
Hidayet Kılınç
İçel
Akif Serin
İçel
- Cengiz Alunkaya*
Aydın
Ali Uzunırmak
Aydın
Agâh Oktay Güner
Balıkesir
Zeki Çakan
Bartın
Şaban Kardeş
Bayburt
Mustafa Karşlıoğlu
Bolu
Hasan Macit
Burdur
Recep Önal
Bursa
Turhan Tayan
Bursa
İrfan Keleş
Çankırı
Beyhan Aslan
Denizli
Ali Keskin
Denizli
Abdülhak Erdemoğlu
Diyarbakır
Abdülhamit Turgut
Diyarbakır
Mustafa İlimen
Edirne
Mihrali Aksu
Erzincan
Cezmi Polat
Erzurum
Mahmut Erdir
Eskişehir
Mustafa Rüştü Taşar
Gaziantep
Burhan Kara
Giresun
Mecit Piruzbeyoğlu
Hakkâri
Süleyman Turan Çirkin
Hatay
Mehmet Şandır
Hatay
Ali Güner
İğdır
Mustafa Zorlu
Isparta
Yalçın Kaya
İçel
Enis Öksüz
İçel
M. İstemihan Talay
İçel
- Halit Dikmen*
Aydın
Aydın Gökmen
Balıkesir
Hüseyin Kalkan
Balıkesir
Cafer Tıfın Yazıcıoğlu
Bartın
Edip Safder Gaydalı
Bitlis
Ersoy Özcan
Bolu
Ali Rahmi Beyreli
Bursa
Kenan Sönmez
Bursa
Mustafa Cumhuri Ersümer
Çanakkale
Melek Denli Karaca
Çorum
Salih Erbeyin
Denizli
Mehmet Kocabatmaz
Denizli
Seyyit Haşim Haşimi
Diyarbakır
Evren Bulut
Edirne
Şadan Şimşek
Edirne
Mücahit Himoğlu
Erzurum
Necati Albay
Eskişehir
Mehmet Ay
Gaziantep
Mehmet Hanifi Tiryaki
Gaziantep
Mustafa Yaman
Giresun
Namık Kemal Atahan
Hatay
Ali Günay
Hatay
Mehmet Nuri Tarhan
Hatay
Osman Gazi Aksoy
Isparta
Ali Er
İçel
Salih Dayıoğlu
İzmir
Edip Özgenç
İçel
Cahit Tekelioğlu
İçel

<i>Rüştü Kâzım Yücelen</i>	<i>Fadlı Ağaoğlu</i>	<i>Bülent Akarcalı</i>
İçel	İstanbul	İstanbul
<i>Ziya Aktaş</i>	<i>Erol Al</i>	<i>Ahad Andican</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Aydın Ayaydın</i>	<i>İsmail Aydınlı</i>	<i>Şamil Ayırım</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Nami Çağan</i>	<i>Ahmet Çakar</i>	<i>Yücel Erdener</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Mehmet Gül</i>	<i>Ediz Hun</i>	<i>Mehmet Ali İrtemçelik</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Yılmaz Karaköyünlü</i>	<i>Cavit Kavak</i>	<i>Osman Kılıç</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Emre Kocaoğlu</i>	<i>Hüseyin Mert</i>	<i>Nesrin Nas</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Nazif Okumuş</i>	<i>H. Hüsamettin Özkan</i>	<i>Sühan Özkan</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Bozkurt Yaşar Öztürk</i>	<i>Mehmet Pak</i>	<i>Necdet Saruhan</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Sulhiye Serbest</i>	<i>Bahri Sipahi</i>	<i>Murat Sökmenoğlu</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Mehmet Ali Şahin</i>	<i>Ahmet Tan</i>	<i>Güneş Taner</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Erdoğan Toprak</i>	<i>Şadan Tuzcu</i>	<i>Masum Türker</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Mustafa Verkaya</i>	<i>Süleyman Yağız</i>	<i>Cahit Savaş Yazıcı</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Perihan Yılmaz</i>	<i>Güler Aslan</i>	<i>Saffet Başaran</i>
İstanbul	İzmir	İzmir
<i>Burhan Bıçakçıoğlu</i>	<i>B. Suat Çağlayan</i>	<i>Işın Çelebi</i>
İzmir	İzmir	İzmir
<i>Mehmet Çümen</i>	<i>Yusuf Kırkpınar</i>	<i>Sümer Oral</i>
İzmir	İzmir	İzmir
<i>Işılay Saygın</i>	<i>Rıfat Serdaroğlu</i>	<i>Rahmi Sezgin</i>
İzmir	İzmir	İzmir
<i>Ahmet Kenan Tanrıku</i>	<i>Kemal Vatan</i>	<i>Oktay Vural</i>
İzmir	İzmir	İzmir
<i>Ali Doğan</i>	<i>Mehmet Kaya</i>	<i>Nevzat Taner</i>
Kahramanmaraş	Kahramanmaraş	Kahramanmaraş
<i>Erol Karan</i>	<i>Hasan Çalış</i>	<i>İlhan Aküzüm</i>
Karabük	Karaman	Kars
<i>Arslan Aydar</i>	<i>Çetin Bilgir</i>	<i>Murat Başesgioğlu</i>
Kars	Kars	Kastamonu
<i>Hadi Dilekçi</i>	<i>Mehmet Serdaroğlu</i>	<i>Sabahattin Çakmakoğlu</i>
Kastamonu	Kastamonu	Kayseri
<i>Hasan Basri Üstünbaş</i>	<i>Sadık Yakut</i>	<i>Osman Durmuş</i>
Kayseri	Kayseri	Kırıkkale
<i>Nihat Gökbulut</i>	<i>Nural Karagöz</i>	<i>Cemal Özbilen</i>
Kırıkkale	Kırklareli	Kırklareli
<i>Mustafa Haykır</i>	<i>Ramazan Mirzaoğlu</i>	<i>Fikret Tecer</i>
Kırşehir	Kırşehir	Kırşehir
<i>Mehmet Nacar</i>	<i>Halil Çalık</i>	<i>Cumali Durmuş</i>
Kilis	Kocaeli	Kocaeli

<i>Sefer Ekşi</i>	<i>M. Turhan İmamoğlu</i>	<i>Faruk Bal</i>
Kocaeli	Kocaeli	Konya
<i>Ali Gebeş</i>	<i>Mustafa Sait Gönen</i>	<i>Mehmet Emrehan Halıcı</i>
Konya	Konya	Konya
<i>Hasan Kaya</i>	<i>Mehmet Keçeciler</i>	<i>Seydi Karakuş</i>
Konya	Konya	Kütahya
<i>Miraç Akdoğan</i>	<i>Basri Coşkun</i>	<i>Namık Hakan Durhan</i>
Malatya	Malatya	Malatya
<i>Hüseyin Akgül</i>	<i>İsmail Bozdağ</i>	<i>Mustafa Enöz</i>
Manisa	Manisa	Manisa
<i>Hasan Gülay</i>	<i>Ekrem Pakdemirli</i>	<i>Ali Serdengeçti</i>
Manisa	Manisa	Manisa
<i>M. Cihan Yazar</i>	<i>Süleyman Çelebi</i>	<i>Ömer Ertaş</i>
Manisa	Mardin	Mardin
<i>Mustafa Kemal Tuğmaner</i>	<i>Metin Ergun</i>	<i>Hasan Özyer</i>
Mardin	Muğla	Muğla
<i>Fikret Uzunhasan</i>	<i>Zeki Eker</i>	<i>Erkan Kemaloğlu</i>
Muğla	Muş	Muş
<i>İsmail Çevik</i>	<i>Mükrem Taşkın</i>	<i>Mükerrrem Levent</i>
Nevşehir	Nevşehir	Niğde
<i>Cemal Enginyurt</i>	<i>Sefer Koçak</i>	<i>Hasan Fehmi Konyalı</i>
Ordu	Ordu	Ordu
<i>Yener Yıldırım</i>	<i>Şükrü Yürür</i>	<i>Birol Büyüköztürk</i>
Ordu	Ordu	Osmaniye
<i>Mehmet Kundakçı</i>	<i>Ahmet Kabil</i>	<i>Ersin Tarançoğlu</i>
Osmaniye	Rize	Sakarya
<i>Osman Fevzi Zihniçoğlu</i>	<i>Ahmet Aydın</i>	<i>Mehmet Çakar</i>
Sakarya	Samsun	Samsun
<i>Vedat Çınaroğlu</i>	<i>Yaşar Topçu</i>	<i>Mehmet Ceylan</i>
Samsun	Sinop	Sivas
<i>M. Cengiz Güleç</i>	<i>Muzaffer Çakmaklı</i>	<i>Eyyüp Cenap Gülpınar</i>
Sivas	Şanlıurfa	Şanlıurfa
<i>Mehmet Güneş</i>	<i>Mehmet Salih Yıldırım</i>	<i>Fevzi Aytekin</i>
Şanlıurfa	Şırnak	Tekirdağ
<i>Enis Sülün</i>	<i>Ahmet Zamanlı</i>	<i>Hasan Hüseyin Balak</i>
Tekirdağ	Tekirdağ	Tokat
<i>Lütfi Ceylan</i>	<i>Reşat Doğru</i>	<i>Eyüp Aşık</i>
Tokat	Tokat	Trabzon
<i>Ali Kemal Başaran</i>	<i>Orhan Bıçakçıoğlu</i>	<i>Nail Çelebi</i>
Trabzon	Trabzon	Trabzon
<i>Ali Naci Tuncer</i>	<i>Hikmet Sami Türk</i>	<i>Hasan Özgöbek</i>
Trabzon	Trabzon	Uşak
<i>Mehmet Yaşar Ünal</i>	<i>Armağan Yılmaz</i>	<i>Hüseyin Çelik</i>
Uşak	Uşak	Van
<i>Ayhan Çevik</i>	<i>Kâmrân İnan</i>	<i>Yaşar Okuyan</i>
Van	Van	Yalova
<i>Hasan Suna</i>	<i>Ahmet Erol Ersoy</i>	<i>Lütfullah Kayalar</i>
Yalova	Yozgat	Yozgat
<i>Mesut Türker</i>	<i>Şuayip Üşenmez</i>	<i>Veysel Atasoy</i>
Yozgat	Yozgat	Zonguldak
<i>Tahsin Boray Baycık</i>	<i>İsmail Hakkı Cerrahoğlu</i>	<i>Hasan Gemici</i>
Zonguldak	Zonguldak	Zonguldak
<i>Ömer Üstüinkol</i>	<i>Bekir Gündoğan</i>	<i>Remzi Çetin</i>
Zonguldak	Tunceli	Konya

GENEL GEREKÇE

1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının; uygulamada olduğu dönem içinde ortaya çıkan ihtiyaçlar, kamuoyunun beklentileri ve yeni siyasî açılımlar doğrultusunda yenilenmesi gereği doğmuştur. Ayrıca Avrupa Birliğine tam üyelik sürecinde, ekonomik ve siyasî kriterlerin karşılanmasının, bu alanda gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasının ön şartı olarak Anayasada bazı değişikliklerin yapılması da kaçınılmazdır. Bu teklif toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek çağdaş - demokratik standartlara ve evrensel normlara uygun, insan hakları ve hukukun üstünlüğünü ön plana çıkaran bir Anayasa değişikliğini hedeflemektedir.

Teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Grubu bulunan Siyasî Partilerin eşit şekilde temsil edildiği Partilerarası Uzlaşma Komisyonunca hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. – Anayasanın başlangıç bölümünün beşinci fıkrasında yer alan “Hiçbir düşünce ve mülahazanın” ibareleri doğrudan düşünceye bir sınır teşkil etmesi nedeniyle “Hiçbir eylemin” şeklinde değiştirilmektedir.

Madde 2. – Anayasanın 13 üncü maddesi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesindeki ilkeler doğrultusunda yeniden düzenlenmektedir.

Madde 3. – Anayasanın 14 üncü maddesi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 17 nci maddesi ile uyumlu hale getirilerek eylem ve yorum yoluyla hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmasının önlenmesine yönelik hükümler öngörülmektedir. Bu düzenleme, başlangıçta yapılan değişiklik ile paralellik arz etmektedir.

Madde 4. – 19 uncu maddede yapılan değişiklikle yakalanan ya da tutuklanan kişilerin hâkim önüne çıkarılma süreleri Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5 inci maddesindeki esaslar doğrultusunda düzenlenmekte; Devlete, zarara sebebiyet verenlere rücu hakkı getirilmektedir.

Madde 5. – Özel hayatın gizliliği ile ilgili 20 nci maddede öngörülen değişikliklerle bu hak ve hürriyetle ilgili özel sınırlar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde öngörülen esaslar çerçevesinde açık olarak belirlenmektedir.

Madde 6. – Bu madde ile konut dokunulmazlığı, sınırlanmasındaki özel haller Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde yeniden düzenlenmektedir.

Özellikle konuta girme, arama yapma ve eşyaya el koymada yazılı emir şartı getirilmektedir.

Madde 7. – 22 nci maddede “iletişim hürriyeti” kenar başlığı ile ve özel sınırlama halleriyle birlikte yeniden düzenlenmektedir. İletişim, haberleşme ve gönderilmeyi (telefon, telgraf, internet vs..) kapsayan bir ifade olarak haberleşmenin yerine kullanılmaktadır.

Madde 8. – Bu maddede öngörülen değişiklik ile vatandaşların yurt dışına çıkma hürriyetine ülkenin ekonomik durumunun engel teşkil etmesine son verilmektedir.

Madde 9. – Bu değişiklikle düşünce ve anlatım özgürlüğünün sınırları genişletilmekte, vatandaşların günlük yaşamlarında farklı dil, lehçe ve ağızları kullanmasına herhangi bir engel bulunmadığı kabul edilmektedir. Ayrıca düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin Anayasamızın 1, 2 ve 3 üncü madde hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılmayacağına maddede yer verilmektedir. Bu hürriyetin sınırlanma halleri içine, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, bölünmez bütünlüğün korunması da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi doğrultusunda dahil edilmektedir.

Madde 10. – Basın Hürriyeti ile ilgili 28 inci maddenin “Kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dilde yayım yapılamaz.” hükmünü içeren fıkrası metinden çıkarılmıştır. Bu hürriyetin sınırlanması 26 ve 27 nci maddedeki hükümler çerçevesinde olacaktır.

Madde 11. – Kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma ile ilgili olarak sınırlama halleri belirlenmektedir. Bu haller Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde; millî güvenlik, kamu düzeni, genel ahlâk ve sağlığın korunması olarak sıralanmaktadır.

Madde 12. – Dernek kurma hürriyeti yeniden düzenlenmektedir. Maddede geçen “herkes” kavramı her hukukî varlığı, Tüzel kişileri de kapsar. Tüzel kişiler dernek kurabilir ya da derneğe üye olabilir.

Madde 13. – Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ve sınırları Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine uygun olarak yeniden düzenlenmektedir.

Madde 14. – Bu değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı metne dahil edilmektedir.

Madde 15. – Ölüm cezasının sadece, savaş, yakın savaş ve terör suçlarında verilebileceği 6 nolu protokol hükümleri doğrultusunda bu maddede yer almıştır. Ayrıca 4 nolu protokol gereği sözleşmeden doğan bir yükümlülük nedeniyle hiç kimsenin özgürlüğünden alıkonulamayacağı hükmü eklenmiştir. Sözleşmeden doğan yükümlülük içinde borçlar da vardır.

Madde 16. – Bireylerin yargı ya da idarî makamlar önünde sonuna kadar haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanması amaçlanmaktadır. Son derece dağınık mevzuat karşısında kanun yolu, merci ve sürelerin belirtilmesi hak arama, hak ve hürriyetlerin korunması açısından zorunluluk haline gelmiştir.

Madde 17. – Kadın - erkek eşitliğini sağlamaya yönelik bir düzenlemedir.

Madde 18. – Bu madde ile kamulaştırma yeniden düzenlenmekte, kamulaştırmada gerçek karışıklıkların ödenmesi ve ödemede gecikme halinde faiz yönünden bireylerin zarara uğramamaları yönünde değişiklik yapılmaktadır.

Madde 19. – Bu maddede öngörülen değişiklikle Devlete çalışanların yanı sıra işsizleri de koruma görevi verilmektedir.

Madde 20. – Bu maddede sendika hakkı ile özel sınırlama sebepleri yeniden düzenlenmektedir.

Madde 21. – Çalışanların asgari yaşam standartlarının sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 22. – Maddenin kenar başlığı içeriğine uygun hale getirilmiştir.

Madde 23. – Kadın - erkek arasında eşitsizlik yarattığı düşünülen hüküm, metinden çıkarılmıştır.

Madde 24. – Temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkeleri, bağdaştırılması son derece zor olan ilkelere. Ayrıca oldukça soyut olan bu ilkeler seçim kanunlarında köklü değişiklikler yapılması yolunda bir engel oluşturmaktadır. Bu nedenle kaldırılmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Yeni eklenen bir fıkra ile konjonktürel değişikliklere seçim kanunları açısından yer verilmemesi amaçlanmıştır.

Madde 25. – Bu maddede öngörülen değişiklikle odağa kriterler getirilmekte, siyasi partiler için kapatmanın yanı sıra devlet yardımından yoksun bırakılma yaptırımı öngörülmektedir.

Madde 26. – Karşılıklılık esası gözetilmek kaydı ile Türkiye’de ikamet eden yabancılara da dilekçe hakkı tanınmaktadır.

Madde 27. – Anayasanın Milletvekili seçilme yeterliliğini düzenleyen 76 ncı maddesinin ikinci fıkrasında geçen “ideolojik veya anarşik eylemlere” ibaresi “terör eylemlerine” şeklinde değiştirilmektedir. Terör eylemleri, Terörle Mücadele Kanunu ve Türk Ceza Kanununda tanımlanmış eylemlerdir.

Madde 28. – Yasama Dokunulmazlıkları ile ilgili işlerin Türkiye Büyük Millet Meclisinde en geç üç ay içinde sonuçlandırılacağı, Genel Kurulda bu konuyla ilgili oylamaların gizli yapılacağı ve Milletvekilleri hakkındaki ceza davalarının Yargıtayda görüleceği öngörülmektedir. Böylece dokunulmazlık dosyalarının sürüncemede kalmasının önüne geçilecektir.

Madde 29. – Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek, yolluk ve emeklilik işlemlerinin kanunla düzenlenmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile bunların emeklilerinin T. C. Emekli Sandığı ile ilişkilendirilerek, üyeliği sona erenlerin de ilgilerinin devam etmesi öngörülmektedir. Böylece, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin emeklilik işlemlerinin kanunla düzenlenmesi konusunda anayasal dayanak sağlanmakta, T. C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilmesi suretiyle de, farklı sosyal güvenlik kuruluşları ile ilgili kurulmasından doğan, emeklilik haklarına ilişkin eşitsizlik giderilmekte, aynı emeklilik hak ve imkânlarından yararlanma sağlanmaktadır.

Madde 30. – Türkiye Büyük Millet Meclisinin af yetkisi ile ilgili Anayasanın 14 üncü maddesine gönderme yapan sınır kaldırılmakta, ancak genel veya özel af kararının, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tamsayısının beşte üçü ile alınabileceği hükmü getirilmektedir.

Madde 31. – Cumhurbaşkanı’nın kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebileceği öngörülmektedir. Bu durumda Türkiye Büyük Millet Meclisi sadece geri gönderilen maddeleri görüşebilir hükmü maddeye eklenmiştir.

Madde 32. – Kanunlar ile Milletlerarası anlaşmaların çatışması halinde Milletlerarası anlaşmaların esas alınması öngörülmektedir. Bu hüküm Avrupa Birliğine uyum çerçevesinde hukuksal alt yapının sağlanması için gerekli görülmüştür.

Madde 33. – Böylece Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı seçimi daha kısa sürede tamamlanacaktır.

Madde 34. – Soruşturma ile ilgili işin Komisyonlar ve Genel Kurulda gizli oyla sonuçlanması öngörülmektedir. Ayrıca Soruşturma Komisyonu raporunun 10 gün içinde dağıtılması ve dağıtımdan itibaren 10 gün içinde görüşülmesi hükmü getirilmektedir. Böylece bu konudaki işlerin sürüncemede kalmasının önlenmesi sağlanacak ayrıca Meclis Soruşturması gibi önemli bir denetim mekanizmasının siyasallaşmasının önüne geçilecektir.

Madde 35. – Millî Güvenlik Kurulu bünyesine başbakan yardımcılarının dahil edilmesi koalisyon hükümetlerinin yapısına uygun bir durumdur. Adalet Bakanı hukukî açıdan Kurulun değerlendirilmelerinin daha sağlıklı olmasını ve gündemdeki konuların bütünlük içinde her yönden incelenmesini sağlayacaktır. Ayrıca bu değişikliklerle kurul kararlarının tavsiye niteliğinde olduğu vurgulanmaktadır.

Madde 36. – Anayasa Mahkemesinin Anayasa değişikliklerinde iptale ve siyasî parti davalarında kapatılmaya beşte üç çoğunlukla karar vereceği hükmüne bağlanmaktadır.

Madde 37. – Madde ile geçici 15 inci maddenin son fıkrasının yürürlükten kaldırılması öngörülmekte; 12 Eylül 1980 - 6 Aralık 1983 döneminde çıkarılan kanunlar, kanun hükmünde karar-nameler ile 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun uyarınca alınan karar ve tasarrufların Anayasaya aykırılığının iddia edilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Geçici Madde – Anayasanın 87 nci maddesinde öngörülen değişiklikle Türkiye Büyük Millet Meclisinin af yetkisi önündeki sınırlamalar kaldırılmakta sadece nisap getirilmektedir. Bu değişikliğin, kanunun yürürlük tarihinden önce Anayasanın 14 üncü maddesindeki eylemleri işleyenler hakkında uygulanmaması için geçici madde öngörülmektedir.

Madde 38. – Yürürlük ve halk oylaması ile ilgili maddedir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

21.9.2001

Esas No. : 2/803

Karar No. : 13

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlıkça, 17.9.2001 tarihinde Esas Komisyon olarak Anayasa Komisyonuna gönderilen; "Demokratik Sol Parti Genel Başkanı İstanbul Milletvekili Bülent Ecevit, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli, Anavatan Partisi Genel Başkanı Rize Milletvekili Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/803), Komisyonumuzda 19.9.2001 tarihinden itibaren Devlet Bakanı Sayın Nejat Arseven, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreter Yardımcısı Rauf Bozkurt ve Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğünün katılımıyla görüşülmeye başlanmıştır.

Teklifin; genel gerekçesinde Partilerarası Uzlaşma Komisyonunca hazırlandığı belirtilmektedir. Teklif, Anayasanın 37 maddesinde değişiklik getirmekte, ayrıca 87 nci maddede öngörülen değişiklikle ilgili bir geçici madde ihtiva etmektedir. Teklif ile; Başlangıç bölümünde geçen "Hiçbir düşünce ve mülahazanın" ibaresi "hiçbir eylemin" şeklinde değiştirilmekte; temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması ve kötüye kullanılmaması ile ilgili 13 ve 14 üncü maddeler yeniden düzenlenmekte; temel hak ve hürriyetlerle ilgili özel sınırlama halleri belirlenmekte; ölüm cezası verilebilecek haller savaş, yakın savaş ve terör suçları olarak sıralanmakta; kamulaştırma, sendika hakkı, siyasî partilerin kapatılması, yasama dokunulmazlığı, ödenek ve yolluklar, kanunların Cumhurbaşkanınca yayımlanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin af yetkisi, milletlerarası anlaşmalar, meclis soruşturması, Millî Güvenlik Kurulu ile ilgili maddeler ile, geçici 15 inci maddede değişiklik öngörülmektedir.

Bu değişikliklerin 1982 Anayasasının uygulamada olduğu süreçte ortaya çıkan ihtiyaçları gidermek, Avrupa Birliğine tam üyelik için gerekli ekonomik ve siyasî kriterleri karşılamak, kamuoyu beklentileri doğrultusunda çağdaş-demokratik standartlara ve evrensel normlara uygun, insan hakları ve hukukun üstünlüğünü ön plana çıkaran bir Anayasaya ulaşmak amacıyla yapıldığına gerekçede yer verilmektedir.

19.9.2001 günlü toplantıda Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde; Sayın Bakan ve üyelerimiz özellikle, bu Teklifin siyasî partilerin eşit şekilde temsil edildiği Partilerarası Uzlaşma Komisyonunca uzun çalışmalar sonucu mutabakatla hazırlanmış bir teklif olduğunun altını çizmişlerdir. Kısa ve

yeni bir Anayasa yapma gereği ifade edilirken; Teklifte getirilen değişikliklerin; temel hak ve hürriyetler açısından yeni açılımlar taşımalarının son derece önemli olduğu, daha fazla demokrasi ve insan haklarının evrensel normlarda tanınmasının sağlanacağına dikkat çekilmiştir. Anayasaların bireysel hak ve özgürlüklerle millî değerler açısından hassas dengeyi demokrasi zemininde sağlamak durumunda olduğu ancak bu halde bir toplumsal sözleşmeden bahsedilebileceği söylenmiştir. Teklifin demokratik hukuk devleti, sivil toplumun güçlendirilmesi, uluslararası düzeyde bireysel hak ve özgürlükler, sendikal haklar, Millî Güvenlik Kurulu gibi pek çok konuda önemli düzenlemeler içerdiği üyelerimizce ifade edilmiştir. Anayasaların bölücü, yıkıcı, demokratik rejimi yıkmayı körükleyecek prensipleri benimsemeyeceği, evrensel standartlarda bireysel ve kolektif özgürlükleri yaşatma ve geliştirme sorumluluğu taşıdığı belirtilmiştir.

Üyelerimiz Anayasanın, bu pakette yer almayan Cumhurbaşkanı, YÖK, yargı ile ilgili hükümlerinin de en kısa sürede gözden geçirilmesi temennisinde bulunmuşlardır.

Avrupa Birliğine tam üyelik sürecinde Ulusal Programda taahhüt ettiğimiz değişikliklerin de bu Teklifte karşılandığının ayrıca önemli olduğu belirtilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki bu görüşmelerden sonra oy birliği ile maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Teklifin;

- Çerçeve 1 inci maddesi, "eylemin" ibaresinin "faaliyetin" şeklinde değiştirilmesi,
- Çerçeve 2 nci maddesi, temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulmaksızın sınırlanabileceğine yönelik değişiklik yapılması ile demokratik ibaresinden sonra gelmek üzere "ve laik" ibaresi eklenmesi,
- Çerçeve 3 üncü maddesi, "eylem" ibaresi yerine "faaliyet" ibaresi kullanılması, ayrıca maddeye "Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler kanunla düzenlenir." biçiminde bir fıkra ilave edilmesi
suretiyle, oy birliği ile kabul edilmiştir.
- Çerçeve 4 üncü maddesi ile Anayasanın 19 uncu maddesi değiştirilmektedir. Komisyonumuzca yakalanan ya da tutuklanan kişilerin hâkim önüne çıkarılma süreleri; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5 inci maddesindeki esaslar doğrultusunda düzenlenmiştir. Ayrıca yakalanan veya tutuklanan kişinin yakınlarına derhal bildirilmesi yönünde altıncı fıkra değiştirilmiştir. Bu değişiklikler ile birlikte madde oy birliği ile kabul edilmiştir.
- Çerçeve 5 inci madde ile Anayasanın 20 nci maddesi değiştirilmekte; özel hayatın gizliliği ile ilgili özel sınırlama halleri belirlenmektedir. Yetkili merciin kararının yirmidört saat içinde hâkim onayına sunulması; hâkimin kırksekiz saat içinde kararını açıklaması, aksi halde el koymanın kendiliğinden kalkması hükme bağlanmaktadır. Bu madde de Komisyonumuzca sürelerdeki değişikliklerle birlikte oy birliği ile kabul edilmiştir.
- Çerçeve 6 ncı madde ile Anayasanın 21 inci maddesi değiştirilmekte; konut dokunulmazlığı ile ilgili özel sınırlar belirlenmektedir. Bu maddede de eşyaya el koyma ile ilgili hususlar 20 nci maddeye paralel olarak düzenlenmiş ve oy birliği ile kabul edilmiştir.
- Çerçeve 7 nci madde ile haberleşme hürriyetini düzenleyen Anayasanın 22 nci maddesi değiştirilmektedir. Teklifte haberleşme yerine iletişim kullanılmıştır. Ancak Komisyonumuz haberleşme olarak kullanılmasını uygun görmüştür. Bu alanda gizlilik esastır; engelleme, yetkili merciin

yazılı emri ile olacaktır ve bu kararın en kısa sürede hâkim onayına sunulması hususları maddede düzenlenmektedir. Yetkili mercinin kararının hâkim onayına sunulması ile ilgili sözlü öneriyle birlikte madde oy birliği ile kabul edilmiştir.

- Çerçeve 8 inci madde ile Anayasanın 23 üncü maddesinde değişiklik öngörülmekte vatan-
daşların yurt dışına çıkma hürriyetine ülkenin ekonomik durumunun engel teşkil etmesine son veril-
mektedir. Bu madde de Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir.

- Çerçeve 9 uncu madde ile Anayasanın 26 ncı maddesi değiştirilmekte; düşünce ve anlatım öz-
gürlüğünün sınırları genişletilmekte; sınırlanma halleri Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi doğrultusunda
düzenlenmektedir. Bu madde metninde Anayasanın 1, 2 ve 3 üncü maddelerine gönderme yapan
fıkra çıkarılmıştır. Mevcut metnin 3 üncü fıkrası metinden çıkarılmakta, Cumhuriyetin temel nitelik-
leri, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün korunması sınırlama halleri içine dahil edil-
mektedir. Madde bu değişikliklerle birlikte Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir.

- Komisyonumuzca kabul edilen çerçeve 10 uncu madde ile Anayasanın basın hürriyeti ile il-
gili 28 inci maddesinin "kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dilde yayım yapılamaz" fıkrası
metinden çıkarılmaktadır.

- Çerçeve 11 inci madde ile Anayasanın 31 inci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmektedir.
Bu değişiklik ile kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlan-
ma ile ilgili olarak sınırlanma halleri belirlenmektedir. Bu madde de Komisyonumuzca oy birliği ile
kabul edilmiştir.

- Çerçeve 12 nci madde ile Anayasanın 33 üncü maddesindeki dernek kurma hürriyeti yeniden
düzenlenmektedir. Teklife ayrıca mevcut metnin altıncı fıkrasının ilave edilmesi Komisyonumuzca
uygun bulunmuştur. Bu fıkra derneklerin hâkim kararıyla kapatılması veya faaliyetten alıkonul-
masıyla ilgili fıkradır. Madde Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir.

- Çerçeve 13 üncü madde ile Anayasanın 34 üncü maddesi değiştirilmektedir. Komisyonda top-
lantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili sınırlama hallerine suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık, genel
ahlak, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması ilave edilmiş ve bu hakkın ancak kanunla sınır-
lanabileceği hükme bağlanmış, madde bu değişikliklerle birlikte oy birliği ile kabul edilmiştir.

- Oy birliği ile kabul edilen, çerçeve 14 üncü madde ile Anayasanın 36 ncı maddesinin birin-
ci fıkrasına adil yargılama hakkı ilave edilmektedir.

- Çerçeve 15 inci madde ile ölüm cezasının sadece savaş, yakın savaş ve terör suçları hallerin-
de verilebileceği ile ilgili düzenlemenin maddeye yedinci fıkra olarak eklenmesi uygun görülmüş
madde bu yönde düzenlenerek Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Bu maddede,
maddenin metninden çıkarılması yönündeki görüşler kabul görmemiştir.

- Devletin, işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve
sürelerini belirtmek zorunda olduğu yönünde Anayasanın 40 üncü maddesinde değişiklik öngören
çerçeve 16, kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla Anayasanın 41 inci maddesine değişiklik
getiren çerçeve 17, kamulaştırmayla ilgili 46 ncı maddeyi değiştiren çerçeve 18 inci maddesi son
fıkrasındaki "her nasılsa" ibaresinin "herhangi bir sebeple" şeklinde değiştirilmesi suretiyle, Dev-
lete, çalışanların yanı sıra işsizleri de koruma görevi veren ve Anayasanın 49 uncu maddesinde bu
yönde değişiklik öngören çerçeve 19 uncu maddesi, Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiş-
tir.

- Çerçeve 20 nci madde ile sendika kurma hakkı ile ilgili Anayasanın 51 inci maddesi yeniden düzenlenmektedir. Bu maddenin başına sendikaların görevini belirleyen ibarelerin eklenmesi ve sendikalar üzerinde devlet denetimini düzenleyen beşinci fıkrasının metinden çıkarılması, sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişlerinin demokrasi esasları yanı sıra Cumhuriyetin temel niteliklerine de aykırı olamayacağını son fıkrada yer alması ve sendika hakkının ancak kanunla sınırlanabileceğinin metne ilavesi önerilmiş bu değişikliklerle birlikte madde Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

- Çalışanların asgarî yaşam standartlarının sağlanmasını amaçlayan Anayasanın 55 inci maddesinde değişiklik öngören çerçeve 21, Anayasanın 65 inci maddesinin kenar başlığının içeriğine uygun hale getirmeyi amaçlayan çerçeve 22, kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik olarak Anayasanın 66 ncı maddesinde değişiklik içeren çerçeve 23 üncü maddeleri Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir.

- Çerçeve 24 üncü maddede Anayasanın 67 nci maddesinin beşinci fıkrasında geçen "bulunan tutukluların seçme haklarını kullanmalarında" ibaresinin "oy kullanılması ve" olarak değiştirilmesi ve mevcut metnin son fıkrasının muhafaza edilmesi önerilmiştir. Ayrıca maddeye eklenen son fıkraya yazım tekniğine uygun hale getirilmiştir. Madde bu değişiklikler ile birlikte Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

- Çerçeve 25 inci madde ile Anayasanın 69 uncu maddesinde değişiklik öngörülmektedir. Siyasî partilerin kapatılmasında odak tanımına kriterler getirilmektedir. Bu madde çerçeve içeriğine uygun olarak düzeltilmiştir. Metinde geçen fiilleri benimseyecek organlar "veya" ibaresiyle ayrılmıştır. Madde bu değişikliklerle birlikte Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir. Bu maddede verilen ve odakta kesin hükümün aranmasını ve siyasî partinin temelli kapatılmasına beyan ve eylemleriyle sebep olanlara getirilen beş yıllık yasağın dört yıla indirilmesini içeren önergeler Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmemiştir.

- Türkiye'de ikamet eden yabancılara karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla dilekçe hakkı tanınmasını öngören ve bu yönde Anayasanın 74 üncü maddesinde değişiklik içeren çerçeve 26, milletvekili seçilme yeterliliğini düzenleyen Anayasanın 76 ncı maddesinde değişiklik getiren çerçeve 27, yasama dokunulmazlığı ile ilgili 83 üncü maddede değişiklik öngören çerçeve 28 inci madde Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir. 83 üncü madde değişikliği ile dokunulmazlık ile ilgili işlerin Türkiye Büyük Millet Meclisinde en geç üç ay içinde sonuçlandırılacağı, bu konuyla ilgili oylamaların Genel Kurulda gizli yapılacağı ve milletvekilleri hakkındaki ceza davalarının Yargıtay'da görüleceği hükme bağlanmaktadır.

- Çerçeve 29 uncu madde ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek yolluk ve emeklilik işlerinin kanunla düzenlenmesi, üyeler ile bunların emeklilerinin T.C. Emekli Sandığı ile ilişkilendirileceği öngörülmektedir. Bu madde, metne "yolluk" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve tazminatları, sosyal hakları" ibaresinin eklenmesi suretiyle Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir.

- Türkiye Büyük Millet Meclisinin af yetkisiyle ilgili olarak Anayasanın 87 nci maddesinde değişiklik içeren çerçeve 30, Cumhurbaşkanının kanunları kısmen veya tamamen uygun bulmaması ile ilgili değişiklik getiren çerçeve 31 inci maddeleri Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir.

- Çerçeve 32 nci maddesi ile öngörülen değişiklik, Komisyonumuzca egemenlik hakkının kullanılmasına bir sınır getirip getirmemesi yönünde tartışılmış, 90 ncı maddenin bütünlüğü içinde Komisyonumuzca uygun görülerek oy birliği ile kabul edilmiştir.

- Meclis Başkanı seçiminin beş gün içinde tamamlanmasını içeren çerçeve 33, Anayasanın 100 üncü maddesinde düzenlenen meclis soruşturması ile ilgili işlerin Komisyonlar ve Genel Kurulda

gizli oyla sonuçlandırılmasını ve görüşülmesiyle ilgili süreleri düzenleyen çerçeve 34, Millî Güvenlik Kurulunun yapısını düzenleyen çerçeve 35, Anayasa Mahkemesinin siyasi parti davalarında kapatılmaya ve Anayasa değişikliklerinde iptale beşte üç çoğunlukla karar vereceğine yönelik olarak Anayasanın 149 uncu maddesinde değişiklik içeren çerçeve 36, geçici 15 inci maddenin son fıkrasını yürürlükten kaldırmayı öngören çerçeve 37 nci maddeleri Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir.

- Teklifin Anayasanın 87 nci maddesinde öngörülen değişikliğin Kanunun yürürlük tarihinden önce Anayasanın 14 üncü maddesindeki eylemleri işleyenler hakkında uygulanmaması için getirilen geçici madde Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir. Ayrıca Anayasanın 67 nci maddesine son fıkra olarak eklenen hükmün bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk genel seçimde uygulanmamasını içeren öneri de Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiş ve bu iki düzenleme geçici maddede a ve b şıkları olarak yer almıştır.

- Teklifin yürürlük ve halk oylaması ile ilgili 38 inci maddesi, Anayasa Komisyonuna redaksiyon yetkisi verilmesi ve Teklifin tümü oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Turhan Tayan</i>	<i>N. Kemal Atahan</i>	<i>Mehmet Nacar</i>
Bursa	Hatay	Kilis
Kâtip	Üye	Üye
<i>E. Cenap Gülpinar</i>	<i>Ahmet İyimaya</i>	<i>H. Tayfun İçli</i>
Şanlıurfa	Amasya	Ankara
Üye	Üye	Üye
<i>Salih Çelen</i>	<i>Şaban Kardeş</i>	<i>Ertuğrul Yalçınbayır</i>
Antalya	Bayburt	Bursa
(Çerçeve 15, Anayasa 38 muhalifim)		
Üye	Üye	Üye
<i>Ayvaz Gökdemir</i>	<i>Edip Özgenç</i>	<i>Cahit Tekelioğlu</i>
Erzurum	İçel	İçel
Üye	Üye	Üye
<i>Cavit Kavak</i>	<i>Osman Kılıç</i>	<i>Necdet Saruhan</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Ali Şahin</i>	<i>Mustafa Verkaya</i>	<i>İşin Çelebi</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
Üye	Üye	Üye
<i>Rahmi Sezgin</i>	<i>Sadık Yakut</i>	<i>Mustafa Kamalak</i>
İzmir	Kayseri	Kahramanmaraş
Üye	Üye	Üye
<i>İsmail Çevik</i>	<i>Mehmet Kundakçı</i>	<i>Şeref Malkoç</i>
Nevşehir	Osmaniye	Trabzon
	Üye	
	<i>Ali Naci Tuncer</i>	
	Trabzon	

DEMOKRATİK SOL PARTİ GENEL BAŞKANI İSTANBUL MİLLETVEKİLİ BÜLENT ECEVİT, MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GENEL BAŞKANI OSMANİYE MİLLETVEKİLİ DEVLET BAHÇELİ, ANAVATAN PARTİSİ GENEL BAŞKANI RİZE MİLLETVEKİLİ MESUT YILMAZ İLE 288 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 7.11.1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının başlangıç bölümünün beşinci fıkrasının başında geçen "Hiçbir düşünce ve mülahazanın" ibaresi "hiçbir eylemin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 13. - Temel hak ve hürriyetler yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak Kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

MADDE 3. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 14. - Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiç biri devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve laik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan eylemler biçiminde kullanılamaz.

Bu Anayasa hükümlerinden hiç biri, Devlete veya kişilere bu Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.

ANAYASA KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1.- 7.11.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Başlangıç metninin beşinci fıkrasının başında geçen "Hiçbir düşünce ve mülahazanın" ibaresi "Hiçbir faaliyetin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 13.- Temel hak ve hürriyetler, özlere dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik ve laik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

MADDE 3.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 14.- Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve laik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.

Anayasa hükümlerinden hiçbiri, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 19 uncu maddesinin beşinci fıkrasının ilk cümlesi ile son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki son fıkra eklenmiştir.

“Yakalanan veya tutuklanan kişi toplu olarak işlenen suçlarda en çok yedi gün, diğer suçlarda, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat içinde hâkim önüne çıkarılır.”

“Bu zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre Devletçe ödenir.”

“Devlet, zarara sebebiyet verenlere rücu eder. Bu husus kanunla düzenlenir.”

MADDE 5. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 20 nci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya bir kaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de Kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. En geç kırksekiz saat içinde hâkim onayına sunulmayan el koyma kendiliğinden kalkar.”

MADDE 6. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 21 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

MADDE 4.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 19 uncu maddesinin beşinci fıkrasının ilk cümlesi, altıncı fıkrası ile son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok yedi gün içinde hâkim önüne çıkarılır.”

“Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.”

“Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.”

MADDE 5.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 20 nci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya bir kaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.”

MADDE 6.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 21 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Madde 21. - Kimsenin konut hakkına dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de Kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. En geç kırksekiz saat içinde hâkim onayına sunulmayan el koyma kendiliğinden kalkar.

MADDE 7. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 22 nci maddesi kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

C) İletişim hürriyeti

Madde 22. - Herkes, iletişim hürriyetine sahiptir. İletişimin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de Kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça iletişim engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları Kanunda belirtilir.

Madde 21.- Kimsenin konutuna dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar."

MADDE 7.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 22.- Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 8. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 23 üncü maddesinin beşinci fıkrasında geçen "... ülkenin ekonomik durumu" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 9. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasına "Bu hürriyetlerin kullanılması" ibaresinden sonra gelmek üzere "millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, bölünmez bütünlüğün korunması" ibareleri eklenmiş, üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, maddeye aşağıdaki fıkra, son fıkra olarak eklenmiştir.

"Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti Anayasanın 1, 2 ve 3 üncü maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamaz."

"Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller, Kanunla düzenlenir."

MADDE 10. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 28 inci maddesinin ikinci fıkrası metinden çıkarılmıştır.

MADDE 11. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 31 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kanun, millî güvenlik, kamu düzeni, genel ahlâk ve sağlığın korunması sebepleri dışında halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve kanaatlere ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşmasını engelleyici kayıtlar koyamaz."

MADDE 12. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 33 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 33. - Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 8.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 23 üncü maddesinin beşinci fıkrasında geçen "ülkenin ekonomik durumu," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 9.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasına "Bu hürriyetlerin kullanılması," ibaresinden sonra gelmek üzere "millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması," ibareleri eklenmiş, üçüncü fıkrası metinden çıkarılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra son fıkra olarak eklenmiştir.

"Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

MADDE 10.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 28 inci maddesinin ikinci fıkrası metinden çıkarılmıştır.

MADDE 11.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 31 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kanun, millî güvenlik, kamu düzeni, genel ahlâk ve sağlığın korunması sebepleri dışında, halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve kanaatlere ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşmasını engelleyici kayıtlar koyamaz."

MADDE 12 - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 33 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 33.- Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle sınırlandırılabilir.

Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller Kanunda gösterilir.

Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde Devlet memurlarına Kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.

MADDE 13. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 34 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 34. - Herkes, önceden izin almadan, silâhsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, ancak, millî güvenlik ve kamu düzeni sebepleriyle, Kanunla sınırlandırılabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller Kanunda gösterilir.

Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlandırılabilir.

Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idarî karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.

MADDE 13. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 34 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 34.- Herkes, önceden izin almadan, silâhsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 14. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 36 ncı maddesinin birinci fıkrasına "... savunma" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile adil yargılanma" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 15. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 38 inci maddesinin yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, beşinci ve altıncı fıkralarından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Genel müsadere cezası ile savaş, yakın savaş ve terör suçları halleri dışında ölüm cezası verilemez."

"Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez."

"Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz."

MADDE 16. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 40 ıncı maddesine ikinci fıkra olarak aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi Kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır."

MADDE 17. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 41 inci maddesinin birinci fıkrasına "ve eşler arasında eşitliğe dayanır" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 18. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 46 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 46. – Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, Kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 14.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 36 ncı maddesinin birinci fıkrasına "savunma" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile adil yargılanma" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 15.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 38 inci maddesine aşağıdaki fıkra yedinci fıkra olarak eklenmiş, mevcut beşinci ve altıncı fıkralarından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Savaş, yakın savaş ve terör suçları halleri dışında ölüm cezası verilemez."

"Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez."

"Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz."

MADDE 16.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 40 ıncı maddesine ikinci fıkra olarak aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır."

MADDE 17.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 41 inci maddesinin birinci fıkrasına "ve eşler arasında eşitliğe dayanır." ibaresi eklenmiştir.

MADDE 18.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 46 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 46.- Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

ödenir. Ancak tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli Kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanların bedeli, her halde peşin ödenir.

İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve her nasılsa ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır.

MADDE 19. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 49 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır."

MADDE 20. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 51 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 51. - Çalışanlar ve işverenler önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve ahlak ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle sınırlanabilir.

ödenir. Ancak tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanların bedeli, her halde peşin ödenir.

İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır.

MADDE 19.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 49 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır."

MADDE 20 .- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 51 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 51.- Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi,

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Aynı zamanda ve aynı işkolunda birden fazla sendikaya üye olunamaz.

Sendikalar üzerindeki Devlet denetimi, sendikaların kuruluş ve faaliyetlerinin kanunlara uygunluğunu sağlamak amacıyla ve sendika bağımsızlığı ilkesini zedelemeyecek bir biçimde düzenlenir.

İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir.

Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, demokrasi esaslarına aykırı olamaz.

MADDE 21. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 55 inci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu da göz önünde bulundurulur."

MADDE 22. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 65 inci maddesi kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

XIII. Devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları

Madde 65. - Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.

MADDE 23. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 66 ncı maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 24. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 67 nci maddesinin beşinci fıkrasının

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Aynı zamanda ve aynı işkolunda birden fazla sendikaya üye olunamaz.

İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir.

Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, Cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz.

MADDE 21.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 55 inci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu da göz önünde bulundurulur."

MADDE 22.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 65 inci maddesi kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

XIII. Devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları

Madde 65.- Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.

MADDE 23.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 66 ncı maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 24.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 67 nci maddesinin beşinci fıkrasının

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

rasına "... askerî öğrenciler" ibaresinden sonra gelmek üzere "taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç" ibaresi eklenmiş, mevcut son fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki son fıkra eklenmiştir.

"Seçime bir yıldan daha az süre kaldığı zaman içinde seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, izleyen seçimden sonra yürürlüğe girer."

MADDE 25. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 69 uncu maddesinin altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle ile altıncı ve dokuzuncu fıkralarından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve son fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bir siyasî parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre, genel başkan, merkez karar ve yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınınca kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır."

"Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkralara göre temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasî partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir."

"Siyasî partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları ya da Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasî partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir"

MADDE 26. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 74 üncü maddesinin birinci fıkrasına

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

"askerî öğrenciler," ibaresinden sonra gelmek üzere "taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç" ibaresi eklenmiş ve "bulunan tutukluların seçme haklarını kullanmalarında," ibaresi "oy kullanılması ve" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki son fıkra eklenmiştir.

"Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz."

MADDE 25.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 69 uncu maddesinin altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle ile altıncı fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve son fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bir siyasî parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınınca kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır."

"Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkralara göre temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasî partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir."

"Siyasî partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları ya da Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasî partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir."

MADDE 26.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 74 üncü maddesinin birinci fıkrasına

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

rasına "Vatandaşlar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar"; ikinci fıkrasına, "sonucu" ibaresinden sonra gelmek üzere "gecikmeksizin" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 27. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 76 ncı maddesinin ikinci fıkrasında geçen "ideolojik veya anarşik eylemlere" ibaresi, "terör eylemlerine" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 28. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 83 üncü maddesinin dördüncü fıkrası madde metninden çıkarılmış; maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Dokunulmazlıkla ilgili işler, Türkiye Büyük Millet Meclisine ulaşma tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırılır."

"Dokunulmazlıkla ilgili oylama Genel Kurulda gizli olarak yapılır."

"Milletvekilleri hakkında ceza davaları Yargıtayda görülür. Bu davalarla ilgili hazırlık soruşturmasının yürütülmesi, kamu davasının açılması, hükmün temyizi ve diğer yargılama esasları kanunla düzenlenir."

MADDE 29. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 86 ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek, yolluk ve emeklilik işlemleri kanunla düzenlenir" şeklinde değiştirilmiş; fıkranın sonuna "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile bunların emeklileri T.C. Emekli Sandığı ile ilişkilendirilirler ve üyeliği sona erenlerin istekleri halinde ilgileri devam eder" ibaresi eklenmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrasında geçen "sosyal güvenlik kuruluşları" ibaresi "T.C. Emekli Sandığı" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 30. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 87 nci maddesinde geçen

"Vatandaşlar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar"; ikinci fıkrasına, "sonucu" ibaresinden sonra gelmek üzere "gecikmeksizin" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 27.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 76 ncı maddesinin ikinci fıkrasında geçen "ideolojik veya anarşik eylemlere" ibaresi, "terör eylemlerine" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 28.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 83 üncü maddesinin dördüncü fıkrası madde metninden çıkarılmış; maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Dokunulmazlıkla ilgili işler, Türkiye Büyük Millet Meclisine ulaşma tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırılır."

"Dokunulmazlıkla ilgili oylama Genel Kurulda gizli olarak yapılır."

"Milletvekilleri hakkındaki ceza davaları Yargıtayda görülür. Bu davalarla ilgili hazırlık soruşturmasının yürütülmesi, kamu davasının açılması, hükmün temyizi ve diğer yargılama esasları kanunla düzenlenir."

MADDE 29.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 86 ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek, yolluk ve tazminatları, sosyal hakları ve emeklilik işlemleri kanunla düzenlenir." şeklinde değiştirilmiş; fıkranın sonuna "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile bunların emeklileri T.C. Emekli Sandığı ile ilişkilendirilirler ve üyeliği sona erenlerin istekleri halinde ilgileri devam eder." ibaresi eklenmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrasında geçen "sosyal güvenlik kuruluşları" ibaresi "T.C. Emekli Sandığı" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 30.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 87 nci maddesinde geçen

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

"Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere" ibaresi kaldırılmış; "genel ve özel af ilanına" ibaresinden önce gelmek üzere "Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 31. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 89 uncu maddesinin ikinci fıkrasına "...Yayımlanmasını" ibaresinden sonra gelmek üzere "kısmen veya tamamen" ibaresi ile son cümlesinden önce gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir."

"Cumhurbaşkanınca kısmen uygun bulunmama durumunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebilir."

MADDE 32. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 90 ıncı maddesinin sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Kanunlar ile milletlerarası anlaşmaların çatışması halinde milletlerarası anlaşmalar esas alınır."

MADDE 33. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 94 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında geçen "on gün içinde" ibaresi "beş gün içinde" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 34. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 100 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen "... karara bağlar" ibaresinden önce gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi, ikinci fıkrasının sonuna "bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur." cümlesi eklenmiş ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür ve gerek görüldüğü takdirde ilgilinin Yüce Divana sevkine karar verilir. Yüce Divana sevk kararı ancak üye tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla alınır."

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

"Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere," ibaresi kaldırılmış; "genel ve özel af ilanına" ibaresinden önce gelmek üzere "Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 31.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 89 uncu maddesinin ikinci fıkrasına "Yayımlanmasını" ibaresinden sonra gelmek üzere "kısmen veya tamamen" ibaresi ile son cümlesinden önce gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Cumhurbaşkanınca kısmen uygun bulunmama durumunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebilir."

MADDE 32.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 90 ıncı maddesinin son fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Kanunlar ile milletlerarası anlaşmaların çatışması halinde milletlerarası anlaşmalar esas alınır."

MADDE 33.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 94 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında geçen "on gün içinde" ibareleri "beş gün içinde" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 34.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 100 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen "karara bağlar" ibaresinden önce gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi, ikinci fıkrasının sonuna "Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur." cümlesi eklenmiş ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür ve gerek görüldüğü takdirde ilgilinin Yüce Divana sevkine karar verilir. Yüce Divana sevk kararı ancak üye tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla alınır."

(DSP Genel Başkanı İstanbul Milletvekili
Bülent Ecevit, MHP Genel Başkanı
Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli,
ANAP Genel Başkanı Rize Milletvekili
Mesut Yılmaz ile 288 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 35. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 118 inci maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde ve üçüncü fıkrasının son cümlesinde geçen “öncelikle dikkate alınır” ibaresi “değerlendirilir” olarak değiştirilmiştir.

“Millî Güvenlik Kurulu, Cumhurbaşkanının başkanlığında Başbakan, başbakan yardımcıları, Genelkurmay Başkanı, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri, Adalet Bakanları, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ve Jandarma Genel Komutanından kurulur.”

“Millî Güvenlik Kurulu; Devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulaması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirir.”

MADDE 36. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 149 uncu maddesinin birinci fıkrasında geçen “... iptale” ibaresinden sonra gelmek üzere “siyasî parti davalarında kapatılmaya” ibaresi eklenmiş, “üçte iki” ibaresi “beşte üç” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 37. – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Geçici 15 inci maddesinin son fıkrası madde metninden çıkarılmıştır.

GEÇİCİ MADDE – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 87 nci maddesinde öngörülen değişiklik, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce, Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiilleri işleyenler hakkında uygulanmaz.

MADDE 38. – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoylamasına sunulması halinde tümüyle onaylanır.

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 35.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 118 inci maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde ve üçüncü fıkrasının son cümlesinde geçen “öncelikle dikkate alınır” ibaresi “değerlendirilir” olarak değiştirilmiştir.

Millî Güvenlik Kurulu, Cumhurbaşkanının başkanlığında Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Başbakan Yardımcıları, Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ve Jandarma Genel Komutanından kurulur”

“Millî Güvenlik Kurulu; Devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirir.”

MADDE 36.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 149 uncu maddesinin birinci fıkrasında geçen “iptale” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve siyasî parti davalarında kapatılmaya” ibaresi eklenmiş, “üçte iki” ibaresi “beşte üç” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 37.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının geçici 15 inci maddesinin son fıkrası madde metninden çıkarılmıştır.

GEÇİCİ MADDE - A) Bu Kanunun 24 üncü maddesi ile Anayasanın 67 nci maddesine son fıkra olarak eklenen hüküm bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk genel seçimde uygulanmaz.

B) Bu Kanunun 30 uncu maddesi ile Anayasanın 87 nci maddesinde yapılan değişiklik, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce, Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiilleri işleyenler hakkında uygulanmaz.

MADDE 38.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoylamasına sunulması halinde tümüyle onaylanır.